

«ΕΝΑ ΘΕΑΤΡΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ»

«4 λεπτά και 12 δευτερόλεπτα»

Του Γρηγόρη Ιωαννίδη

Όσοι παρακολουθούν τη στήλη τα τελευταία χρόνια, θα θυμούνται ίσως την άποψή μου για το θέατρο του Μιχάλη Βιρβιδάκη στα Χανιά. Πρόκειται για αναπόσπαστο, ισότιμο μέρος της επίσημης -«αθηναϊκής»- σκηνής –με μόνη διαφορά ότι βρίσκεται 500 χιλιόμετρα νοτιότερά της. Εχοντας μάλιστα τα τελευταία χρόνια την Πειραματική Σκηνή της Θεσσαλονίκης σε θέση ημιανάπαυσης, η «Μνήμη» παραμένει το μόνο θέατρο τέχνης εκτός πρωτεύουσας.

Και είναι το μόνο που παραμένει οργανωμένο στα πρότυπα μιας τυπικής ιστορικά σχολής: με δραματικό πυρήνα και σχολείο, φίλους και μέλη που υποστηρίζουν την προσπάθεια, αυστηρό ρεπερτόριο αρχών και ένα διαρκώς ανανεωμένο και σταθερά τροφοδοτούμενο από το εξωτερικό ενδιαφέρον για ό,τι νέο, απαιτητικό και τολμηρό δραματουργικά παίζεται διεθνώς.

Το «Κυδωνία» είναι, με δυο λόγια, κι από πολλές απόψεις πρότυπο για κάθε ανεξάρτητη καλλιτεχνική προσπάθεια στην επαρχία. Κι αν όλα αυτά κάποτε, στον αστερισμό των πάλαι ποτέ επιχορηγήσεων, ήταν αρκετά για να προκαλούν τον ενθουσιασμό των επισκεπτών του θεάτρου, τα τελευταία χρόνια, που ανάλογες προσπάθειες έχουν αφεθεί στην προαίρεση, παρουσίες όπως αυτή στα Χανιά γεννούν αληθινό θαυμασμό με τη διάρκεια και το πείσμα, την ποιότητα και την αντοχή τους.

Σε κάτι πάντως μοιάζουν όλες αυτές οι προσπάθειες: παραμένουν ζωντανές όσο κινούνται. Πριν από λίγο καιρό ο Βιρβιδάκης είχε πρώτος παρουσιάσει στην Ελλάδα τη «Λαμπεντούζα», που είδαμε μετά στο Θέατρο του Νέου Κόσμου –και τώρα, πρώτος πάλι, παρουσιάζει τη βραβευμένη και προβεβλημένη τελευταία επιτυχία της αγγλικής σκηνής, που σχεδόν ταυτόχρονα παίζεται στο «Θησεΐον», το «4 λεπτά και 12 δευτερόλεπτα», κι απ' ό,τι φαίνεται διαθέτει τις αρετές της παράδοσης που εκπροσωπεί:

Έχει σφιχτή δομή, άφθονες ανατροπές, αίσθηση θρίλερ -και μάλιστα εντός δωματίου. Έχει ακόμη επαφή με τα σημερινά προβλήματα -μια οικογένεια στο κέντρο, η ηθική κρίση του σύγχρονου κόσμου, τα αναπάντητα ερωτήματα, η αποκάλυψη των επώδυνων μυστικών της...

Ο Ντέιβιντ (Γιώργος Γελαλής) και η Ντάι (Ντία Κοσκινά) έχουν αναθρέψει στο Κρόιντον του Νότιου Λονδίνου έναν γιο, τον Τζακ, με όλα τα γνωρίσματα μιας αντίληψης που στα καθ' ημάς θα χαρακτηρίζαμε «μικροαστική»: έχουν κι οι δυο στρέψει τη φροντίδα τους στο να γίνει κάτι περισσότερο από αυτούς, να

καλλιεργήσει τα χαρίσματά του, να δραπετεύσει από το περιβάλλον που καθήλωσε τους ίδιους: όνειρο που μεταφράζεται και καταλήγει κάποτε στο να εξασφαλίσει ο Τζακ μια θέση φοίτησης σε ένα καλό κολλέγιο της χώρας, όσο το δυνατόν μακρύτερα από το Κρόιντον, όσο το δυνατόν ψηλότερα από εκεί.

Μέχρι εδώ όλα καλά -ο γιος τελειώνει όπου να 'ναι το σχολείο με άριστα και το μέλλον του προδιαγράφεται λαμπρό. Λίγο πριν από το τέλος, όμως, κάτι ανησυχητικό συμβαίνει: ο αδελφός της κοπέλας του Τζακ, της Κάρα, τον πλακώνει στο ξύλο... Ο λόγος είναι κάποιο βίντεο που κυκλοφόρησε στο ίντερνετ, το οποίο - όπως είναι προφανές- αποτυπώνει την ερωτική σχέση του Τζακ με την Κάρα, και με τρόπο μάλλον απροκάλυπτο...

Από εκεί αρχίζει να ξετυλίγεται ένα κουβάρι μυστικών και ενοχών, με υποκινητή την ίδια την Ντάι, που από τη μια αδυνατεί να αποδεχτεί πως ο κανακάρης της κάνει τέτοια πράγματα κι από την άλλη αγωνίζεται να ξαναβάλει το δικό του μέλλον και τον δικό της κόσμο στη θέση τους.

Ο ίδιος ο γιος δεν εμφανίζεται ποτέ στη σκηνή -όμορφο εύρημα. Στη θέση του εμφανίζονται ο κολλητός φίλος του Νικ (Μιχάλης Τακτικάκης), τυπική περίπτωση νέου που σε αντίθεση με τον Τζακ θα μείνει κολλημένος στο Κρόιντον.

Και τελικά η ίδια η Κάρα (Κατερίνα Μαντίλ), η άλλη πλευρά της κατάστασης, μάρτυρας του γεγονότος και σιωπηλό θύμα. Για να θεωρήσει κάποιος τον λαμπρό Τζακ ένοχο, πρέπει να θεωρήσει τη μάλλον θολή αυτή κοπέλα θύμα -κι αυτό δεν είναι ούτε τόσο απλό, ούτε και τόσο εύκολο...

Το έργο δικαίως θεωρήθηκε πως μεταφέρει το βρετανικό θέατρο στην εποχή των κινητών και της ψηφιακής τεχνολογίας για έφηβους, με άλλα λόγια στον καιρό της εύκολης, κοινόχρηστης αναμετάδοσης. Θα πρόσθετα ότι μας μεταφέρει ακόμη και σε πολλά άλλα ζητήματα: ταξικά, σεξισμού και ηθικής αμεροληψίας στην εποχή της ηθελημένης διαφάνειας, αν όχι επίδειξης του κρυφού εαυτού μας.

Τι προσπαθεί να κάνει ο πατέρας του Τζακ, Ντέιβιντ; Θέλει να αρνηθεί πως αυτό που διέρρευσε είναι αυτό που συνέβη, ότι η εικόνα στον υπολογιστή μαρτυρά την αλήθεια.

Η μετα-αλήθεια ωστόσο είναι ακριβώς αυτό στο οποίο αντιδρά η Ντάι από την πλευρά της. Αυτή εκπροσωπεί την «παλιά σχολή»: επιδιώκει να συναντήσει ανθρώπους, να τους γνωρίσει και να μάθει από αυτούς κι «από τα μέσα». Ακόμη περισσότερο, γι' αυτήν ο γιος που βίασε την κοπέλα του, παραμένει ίδιος με εκείνον τον γιο που μεγάλωσε στην αγκαλιά της μέχρι τώρα. Αυτονόητο; Όχι πια, όχι για όλους.

Ρέουσα η μεταφορά του έργου στα ελληνικά από τον Δημήτρη Κιούση -δεν ξέρω αν είναι δυνατή η μεταφορά της λονδρέζικης εργατικής λαλιάς στη γλώσσα μας. Σφιχτή σκηνοθεσία, μέτρο και καλός ρυθμός από τον Μιχάλη Βιρβιδάκη -μαζί και η έντονη αίσθηση πως το έργο διδάσκεται σαν εργαστήριο μελέτης της σύγχρονης συμπεριφοράς (εφήβων και γονέων), προθάλαμος μιας μεγάλης συζήτησης.

Οι περισσότεροι ηθοποιοί έχουν ξεπηδήσει από το εργαστήρι στα Χανιά. Κι αν δεν υπάρχουν εδώ οι «μεγάλες» επαγγελματικές ερμηνείες (δεν απουσιάζουν ωστόσο μερικές δυνατές στιγμές), εντούτοις εκείνο που κυριαρχεί είναι η συντονισμένη και εύρυθμη ομάδα συνόλου, από την οποία γεννιούνται ρόλοι και σχέσεις. Κι αυτό είναι τελικά η μεγαλύτερη επιτυχία κάθε θεάτρου τέχνης.

<https://www.efsyn.gr/arthro/ena-theatro-protypo-stin-eparhia>